

КЕРІВНИЦТВО ПРОЦЕСОМ СТВОРЕННЯ СОЦІОКУЛЬТУРНОГО ПРОСТОРУ В ДОШКІЛЬНИХ ЗАКЛАДАХ ЗАСОБОМ АРТ-ТЕХНОЛОГІЙ

У статті розглядається проблема керівництва соціалізацією дітей засобом новітніх арт-технологій, обґрунтовується необхідність інтердисциплінарного підходу у створенні сучасного освітнього простору в ДНЗ.

Ключові слова: особистісно орієнтована концепція, культурологічний підхід, картина світу, комунікативна компетентність, публіцистична вистава, пластично-хореографічна вистава, драматична вистава, гумористична вистава, коло жування, графіті, ігрові технології, фото-відео технології, евент технології, квести, перформанси.

Початковою ланкою формування людського потенціалу, як відомо, виступає дошкільна освіта, скільки відомо найбільш високі темпи розвитку, виявлення індивідуальності відбуваються саме в дошкільному віці (Л.С.Виготський, Л.А.Венгер, В.С.Мухіна). Тут беруться до уваги і особистісно орієнтована концепція (І.Д.Бех, А.В.Бондаревська, С.В.Кульневич, С.І.Подмазін, І.Я.Якіманська), і культурологічний підхід в освіті (В.С.Біблер, Р.М.Чумичева), і необхідність введення дітей в світ людської культури через її відкриті проблеми.

Це тому, що культура не просто засвоюється дитиною, але трансформується в картину світу, дає підстави для становлення адекватного їй способу життя. Тому, за Крутії К.Л, «освітній простір дошкільного навчального закладу-це компонент системи, яка включає рівні освіти, актуальні для дошкільника, відповідно до його вікових періодів, яка забезпечує динамічну єдність суб*ектів освітнього процесу (дитина, педагоги, батьки) і системи їх стосунків, видів діяльності, що розвиваються, взаємодії суб*ектів, відповідно до їх індивідуальних потреб і здібностей» [1, с. 94].

Реалії українського соціуму, який проходить складний, трансформаційно насичений період розвитку, загострюють проблематику, що входить до предметного поля інноваційних процесів, а також порушують коло питань пов*язаних із визначенням іншого предметного поля-суттєвих моментів суспільних знань. Обидва предметних поля мають спільний сегмент-освітній простір, який характеризується високою концентрацією інновацій..., але ще недостатньо широко застосовуються *інтердисциплінарні підходи і соціологічна компаративістика* [2, с. 103].

На перше місце виходить мета комунікації між усіма учасниками освітнього простору, а також формування комунікативної компетентності, що означає:

- здатність успішно взаємодіяти з іншими людьми, тобто виявити точність, ясність, узгодженість, ефективність та доцільність обраних слів та стратегії поведінки;
- здатність ставити реалістичні і доцільні цілі комунікації;
- враження про доречність комунікативної поведінки іншої людини;
- досягнення взаєморозуміння партнерів, ситуації та предмету спілкування;
- система внутрішніх ресурсів для здійснення ефективних комунікацій у визначеному колі ситуацій міжособистісної взаємодії [3, с. 39].

На наш погляд, для вирішення поставлених завдань:

- створення феномену освітнього процесу;
- опанування суттєвих моментів суспільних знань;
- досягнення мети комунікації, а також формування комунікативної компетентності всіх учасників освітнього простору (і дітей, і вчителів, і батьків) стане діяльністю, пов'язана з театром, зокрема арт-технології.

У дошкільній педагогіці для визначення діяльності, що пов'язана з театром, використовують декілька термінів: «театральна діяльність» (Л.Артемова), «театралізована діяльність» (А.Богущ), «театрально-ігрова діяльність» (О.Аматьєва), «театралізована гра» (Л.Артемова), «ігри за сюжетами літературних творів» (Ю.Косенко), «театрально-мовленнєва діяльність» (Н.Гавриш)[4, с. 220].

На наш погляд, всі ці визначення можна замінити більш емним словом: арт-технології, тобто ці технології, що запозичені з певних жанрів мистецтва, відповідають інтересам і потребам сьогоденної молоді особистості.

Використання сучасних арт-технологій дає змогу надавати соціально важливу інформацію за допомогою яскравих художніх образів, орієнтуючись на емоційну сферу особистості. Саме арт-технології є дієвим інструментом у формуванні особистої позиції молоді людини в ставленні до процесів, які відбуваються в українському суспільстві технології, сучасного театру, художньо-прикладні технології, ігрові технології, фото-відео технології, евенттехнології [5, с. 102-106]. Глядачами вистав соціального театру може стати велика кількість дітей та молоді на відміну від тренінгу чи заняття.

Публіцистична вистава – це монтаж різноманітних епізодів, художніх жанрів. Ця форма сцени є спадкоємницею відомої колись агітбригади. Використання прийому «апарт»: яскраві словесні заклики, звернені безпосередньо до глядачів, театралізовані мініатюри, піраміди-характерні ознаки цього жанру. Публіцистична вистава часто є найдоречнішою формою для профілактичної та превентивної діяльності серед дітей.

Пластично-хореографічна вистава, основним засобом якої є рухи тіла, міміка, жести. Сюжет має бути зрозумілим без слів: має бути

яскраво виражена боротьба позитиву і негативу. Тут доречно прагнути дієвої, яскравої візуалізації, що потребує виразних костюмів, реквізиту, часто гриму, сценічних атрибутів.

Драматична вистава потребує існування певного драматичного сюжету, колізії, де дійові особи виступають носіями певних характерів чи вчинків, де йде напружена внутрішня боротьба.

Гумористична вистава – легка, рухлива, емоційна, позитивна, але треба пильнувати, аби не перейти кордони доречного.

Художньо-прикладні технології – це конкурси малюнків, плакатів, виставки робіт з природного матеріалу, колажування, графіті, 3d інсталяції.

Колажування полягає в прикріпленні до якої-небудь основи різноманітних матеріалів, що відрізняються від неї за кольором і фактурою. Матеріалом для колажу можуть бути глясові журнали, різноманітні зображення, природні матеріали. Не виникає напруги, пов'язаної з відсутністю в людини, що створює колаж, художніх здібностей.

Графіті. Можна створювати буклети чи плоскості в стилі графіті, розмальовувати тимчасові паркани, користуватися картоном великої площі.

3d інсталяції – це сучасна художня техніка, яка використовує тривимірні об'єкти. Символіка різних предметів, розташування їх у просторі саме і складають зміст інсталяції. Створити виставку 3d інсталяцій на певну тему (будь-яка соціально актуальна пекуча тема) зовсім нескладно, а цікавість до даної виставки буде великою.

Ігрові технології. Основна особливість гри не сам результат, а процес. Ігри можуть бути навчальні, ділові, наочно-методичні, сюжетно-рольові з елементами театралізації, імітаційно-стратегічні. Гра може допомогти змодельовувати, зімітувати певні життєві ситуації, або виступити засобом актуалізації, застосування і закріплення певних знань та навичок.

Фото-відео технології. Дуже доречним є використання фото-виставок, відеороликів, анімаційних фільмів.

Евенттехнології. «Евент» перекладається як подія.

Флешмоби – заздалегідь спланована масова акція, в якій велика кількість людей з'являється в певному місці, виконує якісь необхідні дії та зникає. Свідками дій стають ті, що в той час перебувають у тому місці.

Квести – гра певного жанру, яка запозичена з комп'ютерної гри. Мають бути кілька команд, що виконують певні завдання, які мають виконати для того, щоб знайти наступний об'єкт.

Перформанси – це форма мистецтва, де художні образи не статичні, а живі, рухливі. Все, що відбувається є результатом роботи режисера.

Отже, різноманітні арт-технології можуть і повинні бути використаними у соціально-профілактичній та превентивній роботі з дітьми, адже театралізована діяльність виступає як специфічний вид дитячої активності, один з найулюбленіших видів творчості. У відвертому, щиросердному ставленні до художнього образу, втіленні його в різних формах театралізованої діяльності дитина виявляє рівень художньо-естетичного сприймання, мовленнєву компетенцію, певні знання, може виявити навички, здобуті нею раніше в умовах спеціально організованого навчання.

Змістовими компонентами театралізованої діяльності виступають *пізнавальний*, що надає можливість познайомитися з театром, *набути певних знань про театр та людей*, *ігровий*, який дозволяє використовувати набуті знання у грі; *сценічний*, під час якого діти перетворюються на справжніх акторів.

Комплексний підхід до театралізованої діяльності дозволяє упорядкувати мовленнєву роботу, врахувати специфічність мовленнєвих завдань у кожному з напрямів.

У старшому дошкільному віці театралізована творча гра переходить на вербальний рівень, коли для дітей стає суттєвою само наявність персонажів. Ігрові дії часто мають символічний, узагальнений характер, зберігаючи лише загальні риси дій, що надає дитині можливість за короткий час програвати більші «часові відрізки». Діти мають уміти будувати план-сюжет, розподіляти ролі, самостійно готувати атрибути та декорації, використовувати якості колективного спілкування.

У старших групах більш широко використовуються прийоми опосередкованого педагогічного впливу: організація предметно-ігрового середовища, постановка перед дітьми проблемних ігрових завдань, допомога у плануванні діяльності, попередня мовленнєва робота.

Особливої уваги потребує навчання складати сценарії до театральних вистав і театралізованих ігор (сюжет складання), виготовлення книжки з картинками до складеного сюжету, показ сюжету.

ЛІТЕРАТУРА

1. Крутий К.Л. О феномене образовательного пространства дошкольного учебного заведения // 36. матеріали Першого міжнародного педагогічного конгресу «Дошкільна передшкільна та початкова ланки освіти: реалії та перспективи» 30 червня-2 липня 2011р. Одеса, 2011. – С. 92-94.
2. Кучай Т.П. Українська освіта на шляху до сучасного світового рівня / Т.П.Кучай // Там же С. 103-104.
3. Вторнікова Ю.С. Психологічна природа комунікативної компетентності: погляди західних науковців / Ю.С.Вторнікова // Там же. – С. 38-39.
4. Богущ А. Методика організації художньо-мовленнєвої діяльності дітей у дошкільних навчальних закладах: [посіб. для студентів вищих навчальних закладів факультетів дошкільної освіти] / А. Богущ, Н.Гавриш, Т.Котик. – К.: Слово. – 304 с.
5. Вчимося захищати себе: скажемо так правам дітей: навч.-метод. посіб. / Р.Бизпальча, М.Григоріна, Т.Когут та ін. – К.: Школа рівних можливостей, 2010. – 120 с.